



New ~~สมัครเข้า~~

ใหม่ ตร

ตรงตามหลักสูตรแกนกลาง พ.ศ. 2551

မ.၁



 | MAC EDUCATION



สังคมศึกษา ม.1

- สรุปเนื้อหาสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ม.1
- ฝึกฝนและพัฒนาวิธีคิดอย่างมีเหตุผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ
- แบบฝึกหัดและแบบทดสอบพร้อมเฉลยละเอียดในเล่ม สามารถใช้ประเมินผลได้ด้วยตนเอง
- เหมาะสำหรับเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่สนามสอบทุกสนาม ตลอดจนเป็นพื้นฐานการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น



ภาพจากปก : เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ เป็นสื่อที่ใช้ในการศึกษา
ข้อมูลทางภูมิศาสตร์

วรพรรณ สังขเวช

New สรุปเข้ม

สังคมศึกษา ม.1

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

วรพรรณ สังขเวช.

New สรุปเข้มสังคมศึกษา ม.1.--กรุงเทพฯ : แม็ค, 2552.

192 หน้า.

1. สังคมศึกษา--การศึกษาและการสอน (มัธยมศึกษา). I. ชื่อเรื่อง.

300.7

ISBN 978-974-412-650-4

จัดพิมพ์และจำหน่ายโดย



บริษัท สำนักพิมพ์แม็ค จำกัด

MAC PRESS CO., LTD.

ผู้เขียน : วรพรรณ สังขเวช

สงวนลิขสิทธิ์ : ธันวาคม 2552

ราคาจำหน่าย : 75 บาท

การสั่งซื้อ : ส่งตามนัดสั่งจ่าย ไปรษณีย์ลาดพร้าว 10310 ในนาม บริษัท สำนักพิมพ์แม็ค จำกัด

เลขที่ 9/99 อาคารแม็ค ซอยลาดพร้าว 38 ถนนลาดพร้าว แขวงจันทระเกษม

เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

☎ : 0-2938-2022-7 FAX : 0-2938-2028

E-mail : macpress@MACeducation.com

www.MACeducation.com

พิมพ์ที่ : บริษัท เอเชียแปซิฟิกพริ้นติ้ง จำกัด

(สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย ห้ามลอกเลียน ไม่ว่าจะเป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของหนังสือเล่มนี้นอกจากจะได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษร)

คำนำ

หนังสือ New สรุปเข้มสังคมศึกษา ม.1 เล่มนี้ นำเสนอเนื้อหาตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ประกอบด้วย สรุปเนื้อหาที่เป็นสาระสำคัญในแต่ละเรื่อง และแบบฝึกหัดท้ายหน่วยการเรียนรู้พร้อมเฉลยละเอียด โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาทำความเข้าใจเนื้อหาในแต่ละเรื่องด้วยตนเอง ฝึกทำแบบฝึกหัดและแบบทดสอบอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสามารถใช้ประเมินตนเองในท้ายหน่วยการเรียนรู้ นอกจากนี้มีแบบทดสอบพร้อมเฉลยละเอียดเพื่อให้ผู้เรียนได้เพิ่มทักษะในการเรียนรู้ สร้างความเข้าใจและความมั่นใจให้มากยิ่งขึ้นก่อนเข้าสู่สนามสอบจริงและเป็นพื้นฐานการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

บริษัท สำนักพิมพ์แม็ค จำกัด หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือคู่มือชุด New สรุปเข้ม ชุดนี้จะเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนและผู้สนใจทั่วไปเป็นอย่างดี

บริษัท สำนักพิมพ์แม็ค จำกัด

สารบัญ

● หน่วยการเรียนรู้ 1 ภูมิศาสตร์ 1-33

เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ที่ใช้ศึกษาข้อมูลทางภูมิศาสตร์	1
- แผนที่	1
- ภาพถ่ายทางอากาศ	5
- ภาพถ่ายดาวเทียม	5
- ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์	7
เส้นแบ่งเวลาของประเทศไทยกับทวีปต่างๆ	7
- การคำนวณเวลาที่ท้องถิ่น	7
- เส้นเมริเดียนที่สำคัญ	8
ทวีปเอเชีย	8
- ลักษณะทางกายภาพ	8
- ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม	16
ทวีปออสเตรเลียและโอเชียเนีย	17
- ประเทศออสเตรเลีย	17
- ประเทศนิวซีแลนด์	22
- ประเทศในหมู่เกาะมหาสมุทรแปซิฟิก	24
ความร่วมมือระหว่างประเทศเรื่องสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ	
ในทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลียและโอเชียเนีย	27
แบบฝึกหัดหน่วยการเรียนรู้ 1	29

● หน่วยการเรียนรู้ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม 34-60

ความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ	34
- ความสำคัญของรัฐธรรมนูญ	35
- ความเป็นมาของกฎหมายรัฐธรรมนูญ	35
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550	35

- การปฏิบัติตนตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ	39
อำนาจอธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ	39
- การถ่วงดุลอำนาจอธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ	40
การปฏิบัติตนตามสิทธิเสรีภาพและหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ	42
การมีจิตสาธารณะต่อสังคมและประเทศชาติ	43
- ลักษณะสำคัญของผู้มีจิตสาธารณะ	43
- แนวทางในการปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะ	44
กฎหมายคุ้มครองสิทธิของบุคคล	44
- กฎหมายคุ้มครองเด็ก	45
- กฎหมายการศึกษา	47
- กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค	48
- กฎหมายลิขสิทธิ์	49
- การปฏิบัติตนในการเคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่น	51
วัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	51
- วัฒนธรรมที่คล้ายกัน	52
- วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน	53
แบบฝึกหัดหน่วยการเรียนรู้ 2	55

● **หน่วยการเรียนรู้ 3 เศรษฐศาสตร์** **61-81**

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์	61
- เหตุผลที่ต้องศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์	61
- ขอบข่ายของวิชาเศรษฐศาสตร์	62
- ประโยชน์จากการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์	62
เรียนรู้กลไกราคาหรือกลไกตลาด	63
- อุปสงค์	63
- อุปทาน	64
การบริโภค	66
- ปัจจัยที่สนับสนุนในการบริโภค	66
- หลักการบริโภคสินค้าและการบริการที่ดี	67
- การเลือกซื้อสินค้าและบริการที่ดี	67
สถาบันการเงิน	67
- บทบาทของสถาบันการเงิน	68

- ประเภทของสถาบันการเงิน	68
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	71
- ความเป็นมาของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	71
- การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต	73
การพึ่งพาและแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศไทย	74
กฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา	75
แบบฝึกหัดหน่วยการเรียนรู้ 3	77

● หน่วยการเรียนรู้ 4 ประวัติศาสตร์ 82-122

เวลาในประวัติศาสตร์	82
วิธีการทางประวัติศาสตร์	83
- หลักฐานที่ใช้ศึกษาประวัติศาสตร์ไทยสมัยสุโขทัย	84
พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	85
- ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	85
- ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	87
- อารยธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	97
การตั้งถิ่นฐานของประชากรในดินแดนประเทศไทย	98
- ปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานของประชากร	98
- การตั้งถิ่นฐานในดินแดนประเทศไทย	99
- รัฐไทยในดินแดนประเทศไทย	101
พัฒนาการของอาณาจักรสุโขทัย	103
- การสถาปนาอาณาจักรสุโขทัย	103
- ความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรสุโขทัย	105
- พัฒนาการด้านการเมืองการปกครอง	105
- พัฒนาการด้านเศรษฐกิจ	106
- พัฒนาการด้านสังคม	107
- พัฒนาการด้านศาสนาและศิลปกรรม	108
- ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสมัยสุโขทัย	109
- ความเสื่อมของอาณาจักรสุโขทัย	111
- พัฒนาการของอารยธรรมตะวันออกที่มีผลต่อรัฐไทยในสมัยสุโขทัย	112
- บุคคลสำคัญในสมัยสุโขทัย	113
- ภูมิปัญญาสมัยสุโขทัย	115
แบบฝึกหัดหน่วยการเรียนรู้ 4	117

● หน่วยการเรียนรู้ 5 ศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม 123-167

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับศาสนา	123
- มูลเหตุของศาสนา	124
- ประเภทของศาสนา	124
- ประโยชน์ของศาสนา	125
ศาสนาสำคัญในประเทศไทย	125
- พระพุทธศาสนา	125
- ศาสนาคริสต์	129
- ศาสนาอิสลาม	132
- ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู	134
การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศไทย	137
- ความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทย	138
สรุปวิเคราะห์พุทธประวัติ	139
- ประสูติ	139
- เทวทูต 4	139
- การแสวงหาความรู้	140
- การบำเพ็ญทุกรกิริยา	140
ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา	141
- พระมหากัสสปะ	141
- พระอุบาลี	141
- อนาถบิณฑิกเศรษฐี มหาอุบาสก	142
- นางวิสาขา มหาอุบาสิกา	142
ชาวพุทธตัวอย่าง	143
- พระเจ้าอโศกมหาราช	143
- พระโศภะและพระอุตตระ	143
ชาดก	144
- อัมพชาดก	144
- ติตติรชาดก	145
หลักธรรมสำคัญ	146
- พระรัตนตรัย	146
- อริยสัจ 4	147
- ทugend (ธรรมที่ควรรู้)	148
- สมุทัย (ธรรมที่ควรละ)	148
- มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ)	151

พุทธศาสนสุภาษิต	153
การคิดแบบโยนิโสมนสิการ	154
การบริหารจิตและการเจริญปัญญา	154
วิถีชีวิตของพระสงฆ์	155
มารยาทชาวพุทธ	156
หน้าที่ชาวพุทธ	157
วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	160
- วันวิสาขบูชา	160
- วันอาสาฬหบูชา	161
- วันมาฆบูชา	161
- วันอัฐมีบูชา	162
- วันธรรมสวนะ	163
- วันเข้าพรรษา	163
- วันออกพรรษา	163
แบบฝึกหัดหน่วยการเรียนรู้ 5	164

แบบทดสอบ

168-181



ภูมิศาสตร์



เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ที่ใช้ศึกษาข้อมูลทางภูมิศาสตร์



เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ หมายถึง สิ่งที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลทางภูมิศาสตร์ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับตำแหน่งที่ตั้ง การกระจายของข้อมูล และปรากฏการณ์ต่างๆ ในพื้นที่

เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. ประเภทที่ให้ข้อมูล หมายถึง สิ่งที่ให้ข้อมูลทางภูมิศาสตร์ ได้แก่ แผนที่ ลูกโลก ภาพถ่ายทางอากาศ ภาพถ่ายดาวเทียม และอินเทอร์เน็ต

2. ประเภทเป็นอุปกรณ์ หมายถึง อุปกรณ์ที่ใช้วัดข้อมูลเชิงภูมิศาสตร์ ได้แก่ ตำแหน่งที่ตั้ง ระยะทาง ทิศ ความสูง ความชัน อุณหภูมิ ความกดอากาศ ซึ่งอุปกรณ์ที่ใช้ เช่น เข็มทิศ เครื่องมือวัดน้ำฝน เทปวัดระยะทาง เทอร์มอมิเตอร์ กล้องสามมิติ เป็นต้น

เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ที่ควรเรียนรู้ ได้แก่ แผนที่ ภาพถ่ายทางอากาศ ภาพถ่ายดาวเทียม และระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์



แผนที่



แผนที่ คือ การจำลองลักษณะของพื้นที่ผิวโลกและสิ่งที่ปรากฏบนพื้นผิวโลก ทั้งสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นลงบนแผ่นแบบราบ โดยย่อขนาดให้เล็กลงตามอัตราส่วนที่ต้องการและมีการใช้สัญลักษณ์แทนต่างๆ บนพื้นผิวโลก



ประเภทของแผนที่

แผนที่ที่ใช้กันในปัจจุบัน สามารถแบ่งได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

1. แบ่งตามรายละเอียดที่ปรากฏบนแผนที่ ได้แก่

1) **แผนที่ลายเส้น** เป็นแผนที่ที่มีรายละเอียดเป็นลายเส้น เช่น เส้นตรง เส้นโค้ง หรือเส้นใดๆ ที่ประกอบขึ้นเป็นเส้น เช่น แผนที่แสดงเส้นทางคมนาคมทางบก โดยเป็นเส้นเดี่ยวหรือเส้นคู่ขนาน เป็นต้น

2) **แผนที่รูปถ่าย** เป็นแผนที่ซึ่งรายละเอียดได้จากการถ่ายภาพภูมิประเทศด้วยกล้องถ่ายรูป โดยมีการตัดกรูปร่างแล้วนำมาประกอบเป็นแผ่นแผนที่

3) **แผนที่แบบผสม** เป็นแผนที่แบบผสมระหว่างแผนที่ลายเส้นกับแผนที่รูปถ่าย เป็นแผนที่ที่สะดวกต่อการอ่านเพราะมีการพิมพ์แยกสี รายละเอียดที่เป็นลายเส้นจึงชัดเจนกว่ารูปภาพจากกล้องถ่ายรูป เช่น แม่น้ำ บ้าน เรือ ถนน เป็นต้น

2. แบ่งตามขนาดของมาตราส่วน ได้แก่

1) **แผนที่มาตราส่วนเล็ก** เป็นแผนที่ซึ่งมีมาตราส่วนเล็กกว่า 1 : 1,000,000 ใช้เขียนแผนที่ของพื้นที่ที่มีอาณาเขตกว้างใหญ่ ทำให้สามารถแสดงข้อมูลเฉพาะที่สำคัญเท่านั้น ส่วนรายละเอียดปลีกย่อยไม่สามารถเขียนลงในแผนที่ชนิดนี้ได้ แผนที่มาตราส่วนเล็ก เช่น แผนที่โลก แผนที่ทวีปต่างๆ เป็นต้น

2) **แผนที่มาตราส่วนกลาง** เป็นแผนที่ที่มีมาตราส่วนใหญ่กว่า 1 : 50,000 ถึง 1 : 250,000 ใช้เขียนครอบคลุมพื้นที่ได้มากกว่ามาตราส่วนเล็ก ทำให้สามารถแสดงข้อมูลที่มีรายละเอียดที่สำคัญได้มากขึ้น แผนที่มาตราส่วนกลาง เช่น แผนที่ประเทศไทย แผนที่จังหวัด เป็นต้น

3) **แผนที่มาตราส่วนใหญ่** เป็นแผนที่ที่มีมาตราส่วนใหญ่กว่า 1 : 50,000 ใช้เขียนแผนที่ของพื้นที่ขนาดเล็ก สามารถแสดงรายละเอียดที่สำคัญในแผนที่ได้มากขึ้น แผนที่มาตราส่วนใหญ่ เช่น แผนที่อำเภอ แผนที่ตำบล เป็นต้น

3. แบ่งตามลักษณะการใช้งาน ได้แก่

1) **แผนที่ภูมิประเทศ** เป็นแผนที่แสดงความสูงต่ำของพื้นผิวโลกทั้งพื้นที่ขนาดเล็กและขนาดใหญ่ โดยใช้เส้นชั้นความสูง เส้นลายขบวนสับ หรือสี เป็นสัญลักษณ์ นอกจากนี้ยังนำสิ่งที่ปรากฏบนพื้นผิวโลกมาแสดงในแผนที่ด้วย เช่น แม่น้ำลำคลอง มหาสมุทร ทะเล ภูเขา ลิงก่อสร้าง เป็นต้น

2) **แผนที่รัฐกิจ** เป็นแผนที่แสดงลักษณะทางการเมืองการปกครองของประเทศต่างๆ มีชื่อและที่ตั้งแสดงไว้ในแผนที่ เช่น ประเทศ เมืองหลวง เมืองสำคัญ เป็นต้น โดยมีสัญลักษณ์อธิบายสิ่งต่างๆ ไว้ด้วย

3) **แผนที่เฉพาะกรณี** เป็นแผนที่ที่สร้างขึ้นเพื่อแสดงรายละเอียดเฉพาะเรื่อง เช่น แผนที่แสดงเขตภูมิประเทศ แหล่งแร่ธาตุ เส้นทางคมนาคมขนส่ง เป็นต้น

4) **แผนที่เล่ม** เป็นการรวมแผนที่หลายฉบับไว้ในเล่มเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นแผนที่ภูมิประเทศ ลักษณะพืชพรรณธรรมชาติ เขตการปกครอง ความหนาแน่นของประชากร เป็นต้น



องค์ประกอบของแผนที่

องค์ประกอบของแผนที่ คือ สิ่งต่างๆ ที่ปรากฏอยู่บนแผนที่หรือกระดาษ (Sheet) เพื่อให้ผู้ใช้แผนที่ที่มีรายละเอียดเพียงพอสำหรับการใช้แผนที่นั้นๆ



แผนที่แต่ละแผ่นจะประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ประเภท คือ

1. องค์ประกอบภายนอกขอบระวาง ประกอบด้วย

1) **มาตราส่วน** เป็นข้อมูลเพื่อให้ผู้ใช้แผนที่ทราบว่าแผนที่นั้นย่อจากภูมิประเทศจริงด้วยอัตราส่วนเท่าใด ทั้งนี้อาจแสดงด้วยเลขเศษส่วน เช่น มาตราส่วน 1 : 25,000 แปลว่า จากระยะทางภูมิประเทศจริง 25,000 เซนติเมตร เป็นระยะทางในแผนที่ได้เพียง 1 เซนติเมตร เป็นต้น หรือแสดงเป็นมาตราส่วนบรรทัด

2) **คำอธิบายสัญลักษณ์** เป็นคำอธิบายรายละเอียดของสัญลักษณ์ที่แสดงไว้บนแผนที่ เช่น ถนน ทางรถไฟ เส้นทางการบิน เป็นต้น

3) **ศัพท์ทางภูมิศาสตร์** เป็นคำอธิบายคำที่ใช้ในแผนที่ เช่น klong หมายถึง ลำคลอง (Canal) ban หมายถึง หมู่บ้าน (Village) เป็นต้น

2. องค์ประกอบภายในขอบระวาง ประกอบด้วย

1) **สัญลักษณ์** เป็นเครื่องหมายหรือสิ่งที่คิดขึ้นแทนรายละเอียดที่ปรากฏอยู่บนผิวโลก ทั้งลักษณะทางกายภาพ เช่น ในแผนที่แสดงภูมิประเทศ มักแสดงเป็นสีที่มีความหมายตามหลักสากล ซึ่งเป็นที่เข้าใจทั่วไป เช่น สีฟ้า หมายถึง แหล่งน้ำ สีเขียว หมายถึง ที่ราบ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีสัญลักษณ์ที่ใช้ในแผนที่ ดังนี้

- สถานที่

	หมายถึง	จังหวัด เมืองหลวง
	หมายถึง	อำเภอ
	หมายถึง	หมู่บ้าน
	หมายถึง	สะพานคนเดิน
	หมายถึง	สะพานคอนกรีต
	หมายถึง	อุโมงค์ ถนน
	หมายถึง	เขื่อน ทำนบ

- ลักษณะพื้นที่

	หมายถึง	แม่น้ำ
	หมายถึง	ภูเขา ที่สูง
	หมายถึง	ป่าหญ้าในที่ลุ่ม
	หมายถึง	ทะเลสาบ หนอง บึง

- เส้นทาง

	หมายถึง	ถนนถาวร
	หมายถึง	ถนนไม่ถาวร



หมายถึง ทางรถไฟ



หมายถึง สนามบิน

- อาณาเขต

— — — — — หมายถึง เขตประเทศ เขตจังหวัด

— — — — — หมายถึง อำเภอ

— — — — — หมายถึง เขตตำบล

— — — — — หมายถึง เขตหมู่บ้าน

2) **ทิศ** เป็นเครื่องหมายแสดงทิศ จะแสดงไว้ที่ด้านบนขวาของแผนที่

3) **ชื่อภูมิศาสตร์** เป็นตัวอักษรกำกับรายละเอียดต่างๆ เพื่อบอกให้ทราบว่าสถานที่นั้นหรือสิ่งนั้นมีชื่อว่าอะไร

4) **ระบบอ้างอิงในการกำหนดตำแหน่ง** เป็นเส้นหรือตารางที่แสดงบนแผนที่เพื่อกำหนดค่าพิกัดของจุดใดๆ บนแผนที่นั้น ระบบอ้างอิงในการกำหนดตำแหน่งที่นิยมใช้ คือ พิกัดภูมิศาสตร์ ซึ่งได้แก่

- **ละติจูด** คือ เส้นวงกลมสมมติที่อยู่รอบโลกในแนวตะวันตก-ตะวันออก ขนานกับเส้นศูนย์สูตรทั้งในซีกโลกเหนือและซีกโลกใต้ เส้นละติจูดมีลักษณะเป็นวงกลมขนานที่มีขนาดเล็กลงๆ จนกลายเป็นจุดที่ขั้วโลกทั้งสอง การบอกค่าของละติจูดใช้บอกค่ามุมที่จุดศูนย์กลางของโลก ซึ่งอยู่ระหว่าง 0° - 90° ทั้งซีกเหนือและใต้ เช่น เส้นละติจูดที่ 47° เหนือ เป็นต้น

- **ลองจิจูด** คือ เส้นวงกลมสมมติที่อยู่รอบโลกในแนวเหนือใต้ วงกลมทุกเส้นมีระนาบผ่านแกนของโลกและตั้งฉากกับเส้นศูนย์สูตร เรียกว่า เส้นลองจิจูดหรือเส้นเมริเดียน โดยกำหนดให้เส้นลองจิจูดที่ผ่านเมืองกรีนิช ประเทศอังกฤษ เป็นเส้นเมริเดียนหลัก การบอกค่าของลองจิจูดใช้บอกเป็นค่ามุมที่จุดศูนย์กลางโลก นับไปตามระนาบเส้นศูนย์สูตรระหว่าง 0° - 180° ทั้งด้านตะวันตกและตะวันออกของเมริเดียนหลัก



ประโยชน์ของแผนที่

แผนที่ที่มีประโยชน์มากมายหลายด้าน เช่น

1. ทำให้ทราบที่ตั้ง ที่อยู่ของสถานที่หรือสิ่งนั้นๆ
2. ทำให้ทราบลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมต่างๆ ในภูมิภาคนั้นๆ
3. ช่วยประกอบการตัดสินใจหรือวางแผนในการเดินทางหรือเส้นทางคมนาคมขนส่ง
4. ช่วยประกอบการตัดสินใจหรือวางแผนด้านเศรษฐกิจ การลงทุน การเกษตรกรรม และประโยชน์ของรัฐ
5. อำนวยความสะดวกในการเลือกแหล่งพักผ่อนหย่อนใจหรือเพื่อการท่องเที่ยว



ภาพถ่ายทางอากาศ



ภาพถ่ายทางอากาศ คือ ภาพที่ถ่ายจากอากาศยาน โดยปกติใช้เครื่องบินหรือบอลลูนที่มีการติดตั้งกล้องถ่ายรูป บินเหนือบริเวณที่ต้องการถ่ายภาพ ภาพถ่ายทางอากาศที่บันทึกได้จะแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. แบ่งตามสภาพแกนของกล้องถ่ายรูป แบ่งได้ 2 ชนิด คือ

1) **ภาพถ่ายทางตั้ง** คือ ภาพที่ถ่ายเมื่อแกนของกล้องถ่ายรูปอยู่ในแนวตั้งหรือตั้งฉากกับพื้น ภาพที่ได้จะครอบคลุมพื้นที่ไม่กว้างมากนักและพื้นที่ที่ถ่ายจะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า

2) **ภาพถ่ายทางเฉียง** คือ ภาพที่ถ่ายเมื่อแกนของกล้องถ่ายรูปเบนไปจากแนวตั้งหรือเอียง ภาพที่ได้จะเหมือนธรรมชาติมากกว่าภาพถ่ายทางตั้ง ภาพถ่ายชนิดนี้จึงเหมาะใช้เป็นอุปกรณ์ในการศึกษาลักษณะภูมิประเทศ

2. แบ่งตามลักษณะการใช้งาน แบ่งได้ 3 ชนิด คือ

1) **ภาพถ่ายเดี่ยว** คือ ภาพถ่ายที่ครอบคลุมพื้นที่ที่ทำการสำรวจทั้งหมดภายในรูปเดียว ใช้ในกรณีพื้นที่นั้นมีขนาดเล็ก

2) **ภาพถ่ายเป็นแถบ** คือ ภาพที่ถ่ายเพียงแนวเดียวเหนือพื้นที่ที่จะสำรวจ ภาพถ่ายทางอากาศชนิดนี้มักใช้ในการสำรวจเส้นทางถนนหรือรถไฟ

3) **ภาพถ่ายเป็นกลุ่ม** คือ ภาพถ่ายที่ได้จากการบินถ่ายพื้นที่กว้างใหญ่ โดยมีหลายแนวกบิน มีส่วนซ้อนในแต่ละแนวกบินและส่วนเกาะระหว่างแนวกบิน

● การศึกษาข้อมูลจากภาพถ่ายทางอากาศ สามารถทำได้ 2 วิธี ได้แก่

1. การมองภาพด้วยตาเปล่า อาจทำให้สายตาล้าได้ แต่แก้ไขด้วยการใช้แว่นตาที่สร้างขึ้นโดยเฉพาะ

2. การมองภาพด้วยกล้องสามมิติ จะทำให้เห็นภาพสามมิติหรือมองเป็นความสูงต่ำของพื้นที่

● ประโยชน์ของภาพถ่ายทางอากาศ ได้แก่

1. ด้านตำแหน่งที่ตั้งและขอบเขต ทำให้สามารถเห็นตำแหน่งและขอบเขตของพื้นที่ได้อย่างถูกต้อง และมีความทันสมัยกว่าการใช้แผนที่เพียงอย่างเดียว

2. ด้านการเปลี่ยนแปลงของข้อมูล ในการศึกษาพื้นที่ป่าไม้หรือการใช้ที่ดินที่ใช้แผนที่ จะทำให้ได้ข้อมูลไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ ดังนั้นภาพถ่ายทางอากาศสามารถเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงเวลาได้อ่างนี้ รวมทั้งภาพถ่ายทางอากาศสามารถนำมาจัดทำแผนที่ที่แสดงข้อมูลพื้นฐานที่ละเอียดและถูกต้องได้



ภาพถ่ายดาวเทียม



ภาพถ่ายดาวเทียม หมายถึง ภาพที่ได้จากการถ่ายภาพจากดาวเทียมที่ถูกส่งไปโคจรรอบโลก ภาพถ่ายจากดาวเทียมเป็นเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ที่มีความทันสมัย สามารถใช้ประโยชน์หลายด้าน เช่น การใช้ที่ดิน ป่าไม้ ธรณีวิทยา สิ่งแวดล้อม การขยายตัวของเมือง เป็นต้น



เทคโนโลยีการสำรวจด้วยดาวเทียมหรือการสำรวจข้อมูลจากระยะไกล หรือรีโมทเซนซิง

เทคโนโลยีการสำรวจด้วยดาวเทียมหรือการสำรวจข้อมูลจากระยะไกล หรือรีโมทเซนซิง (Remote Sensing) เป็นการบันทึกข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวัตถุ พื้นที่เป้าหมาย ด้วยอุปกรณ์บันทึกข้อมูล ซึ่งปราศจากการสัมผัสกับวัตถุ นั้นๆ โดยใช้คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าเป็นสื่อ ข้อมูลที่ได้มี 3 ลักษณะ ได้แก่ ช่วงคลื่น รูปทรงสัญญาณ และการเปลี่ยนแปลงตามช่วงเวลาของสิ่งต่างๆ บนพื้นผิวโลก



กระบวนการของการสำรวจข้อมูลจากระยะไกลหรือรีโมทเซนซิง

การสำรวจข้อมูลจากระยะไกล ประกอบด้วย

1. การรับและบันทึกสัญญาณข้อมูล เป็นกระบวนการบันทึกพลังงานที่สะท้อนหรือส่งผ่านของวัตถุโดยเครื่องมือบันทึกข้อมูลบนยานสำรวจ แล้วส่งข้อมูลเหล่านั้นไปยังสถานีรับสัญญาณบนภาคพื้นดิน จากนั้นผ่านกรรมวิธีในการผลิตข้อมูลในลักษณะของภาพถ่ายและข้อมูลเชิงตัวเลข
2. การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสายตาและด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์



ดาวเทียมสำรวจทรัพยากร

ดาวเทียมที่สำคัญและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อโลกมีอยู่มากมายหลายลักษณะ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการดำเนินการแต่ละครั้ง แต่ที่มีความสำคัญและก่อให้เกิดประโยชน์นานาประเทศ คือ ดาวเทียมสำรวจทรัพยากร

ดาวเทียมสำรวจทรัพยากร ที่สำคัญ ได้แก่

1. ดาวเทียมแลนด์แซท (LANDSAT) เป็นชื่อชุดดาวเทียมสำรวจทรัพยากรที่ขึ้นสู่วงโคจรของโลกเป็นเวลา 32 ปีมาแล้ว โดยอยู่ภายใต้การดูแลขององค์การบริหารการบินและอวกาศแห่งชาติสหรัฐอเมริกา (NASA) โดยดาวเทียมแลนด์แซท 5 และดาวเทียมแลนด์แซท 7 ได้ปฏิบัติการอยู่วงโคจรโลกในปัจจุบัน
2. ดาวเทียมสปอต (SPOT) อยู่ภายใต้การดูแลของสถาบันอวกาศแห่งชาติฝรั่งเศสร่วมกับประเทศในกลุ่มยุโรป เป็นดาวเทียมที่บันทึกภาพในแนวเฉียงและนำมาศึกษาในลักษณะสามมิติ ข้อมูลของดาวเทียมสปอตใช้ประโยชน์ในการศึกษาพื้นที่ป่าไม้ การทำแผนที่การใช้ที่ดิน ธรณีวิทยา อุทกวิทยา แหล่งน้ำ สมุทรศาสตร์และชายฝั่ง การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม การขยายตัวของเมือง เป็นต้น
3. ดาวเทียมโนอา (NOAA) เป็นดาวเทียมขององค์การสมุทรศาสตร์และบรรยากาศแห่งชาติสหรัฐอเมริกา ข้อมูลที่ได้จากดาวเทียมโนอาใช้ประโยชน์ในด้านอุตุนิยมวิทยา สมุทรศาสตร์ และการสำรวจพื้นผิวโลก

ประโยชน์ของการสำรวจข้อมูลจากระยะไกลหรือรีโมทเซนซิง ได้แก่

1. การพยากรณ์อากาศ
2. การใช้ประโยชน์จากที่ดิน



3. การสำรวจที่ดิน
4. การสำรวจธรณีวิทยา
5. การเตือนภัยธรรมชาติ



ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) หมายถึง การเก็บข้อมูลเชิงพื้นที่ ตั้งแต่การนำข้อมูลเข้าและแสดงผลข้อมูลโดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ประกอบด้วยโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ ดังนี้

1. กระบวนการจัดการและบุคลากร การมีบุคลากรที่มีความสามารถช่วยทำให้การจัดการในระบบมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ข้อมูล ประกอบด้วยข้อมูลเชิงพื้นที่ ที่สามารถระบุตำแหน่งพิกัดอ้างอิงทางภูมิศาสตร์ มี 3 ลักษณะ คือ จุด เส้น และเส้นรอบรูป และข้อมูลที่ไม่อยู่ในเชิงพื้นที่ ซึ่งเป็นข้อมูลสถิติและข้อมูลคุณลักษณะต่างๆ เช่น ข้อมูลการใช้ที่ดิน ข้อมูลการเกษตร เป็นต้น

3. ซอฟต์แวร์ เป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ทำให้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์สามารถดำเนินการได้

4. ฮาร์ดแวร์ เป็นกลไกทางคอมพิวเตอร์สำหรับดำเนินการของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

● ประโยชน์ของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ได้แก่

1. ใช้ในการจัดการข้อมูลทางภูมิศาสตร์อย่างเป็นระบบ
2. ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางภูมิศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ใช้ในการปรับปรุงข้อมูลให้มีความทันสมัยได้อย่างรวดเร็ว
4. ลดการทำงานจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยบุคลากรได้
5. ลดการซ้ำซ้อนของข้อมูลและการขัดแย้งของข้อมูลได้ส่วนหนึ่ง



เส้นแบ่งเวลาของประเทศไทยกับทวีปต่าง ๆ



การคำนวณเวลาท้องถิ่น

กำหนดให้ 1 องศาเส้นลองจิจูด เวลาต่างกัน 4 นาที เพราะโลกหมุนรอบตัวเอง 1 รอบ คือ 360 องศา ในเวลา 24 ชั่วโมง ดังนั้น 1 ชั่วโมง หรือ 60 นาที ต่างกัน 15 องศา และในโซนเวลาเดียวกันจะใช้เวลาเดียวกัน เช่น ประเทศไทยอยู่ที่เส้นเมริเดียนที่ 105 องศาตะวันออก ส่วนอื่นของประเทศไทยอาจตั้งอยู่ในองศาอื่นๆ ก็ให้ถือว่าอยู่ในโซนเวลาเดียวกัน



เส้นแบ่งเขตวัน

เส้นสมมติที่กำหนดไว้ คือ เส้นเมริเดียนที่ 180 องศา การเดินทางข้ามเขตวัน (เส้นเมริเดียนที่ 180 องศา) จะถือว่าเป็นคนละวันกัน วันในซีกโลกตะวันออกเร็วกว่าซีกโลกตะวันตกเสมอ เช่น เดินทางจากทวีปอเมริกาเหนือไปทวีปเอเชียเวลาจะเพิ่มอีก 1 วัน เพราะอยู่คนละฟากของเส้นแบ่งเขตวัน เป็นต้น



เส้นเมริเดียนที่สำคัญ

เส้นเมริเดียนที่สำคัญ ได้แก่

1. เส้นเมริเดียนที่ 0 องศา ลากผ่านตำบลกรีนิช ประเทศอังกฤษ เป็นเมริเดียนแรกของการกำหนดเวลามาตรฐานโลก เวลาสมมติที่เมริเดียนที่ 0 องศา เรียก เวลาสากล หรือเวลาปานกลางกรีนิช เป็นเวลามาตรฐานที่ใช้กำหนดเกี่ยวกับการบิน การรายงานช่วงอากาศ และการเดินเรือ
2. เส้นเมริเดียนที่ 180 องศา เป็นเส้นที่อยู่ตรงข้ามเส้นเมริเดียนที่ 0 องศา (โลกกลม) ตัดผ่านกลางของมหาสมุทรแปซิฟิก เป็นเส้นแบ่งเขตวัน เมื่อเดินทางข้ามเส้นแบ่งเขตวันจากทางตะวันออกไปทางตะวันตกจะต้องลดวันลง 1 วัน และถ้าข้ามไปทางตะวันออกจะเพิ่ม 1 วัน



ทวีปเอเชีย



ลักษณะทางกายภาพ



ขนาด

ทวีปเอเชียมีขนาดใหญ่ที่สุดในบรรดาทวีปต่างๆ ทั้ง 7 ทวีป มีเนื้อที่ประมาณ 44,391,162 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 17,139,455 ตารางไมล์ ความกว้างของทวีปจากตะวันตกสุดไปตะวันออกสุดยาวประมาณ 9,600 กิโลเมตร ระยะทางจากเหนือสุดถึงใต้สุดของทวีปมีความยาวประมาณ 6,500 กิโลเมตร



ที่ตั้งและอาณาเขต

ทวีปเอเชียตั้งอยู่ในซีกโลกเหนือ ระหว่างละติจูด 1 องศา 15 ลิปดาเหนือ ถึง 77 องศา 45 ลิปดาเหนือ ส่วนด้านตะวันตกสุดของทวีปอยู่ที่ลองจิจูด 26 องศา 4 ลิปดาตะวันออก ด้านตะวันออกสุดของทวีปอยู่ที่ลองจิจูด 169 องศา 40 ลิปดาตะวันตก

ทวีปเอเชียมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดกับมหาสมุทรอาร์กติก มีทะเลสำคัญ คือ ทะเลคารา ทะเลลัปเตฟ และทะเลไซบีเรียตะวันออก ดินแดนเหนือสุดคือแหลมซีลยสกิน ประเทศรัสเซีย

ทิศตะวันออก ติดกับมหาสมุทรแปซิฟิก มีทะเลสำคัญ คือ ทะเลเบริง ทะเลโอคอตสค์ ทะเลญี่ปุ่น ทะเลเหลือง ทะเลจีนตะวันออกและทะเลจีนใต้ โดยมีคาบสมุทรเบริง คาบสมุทรคามชัตกา และคาบสมุทรเกาหลี เป็นคาบสมุทรใหญ่ทางด้านนี้ ดินแดนตะวันออกสุด คือ ฮัสต์เคป ประเทศรัสเซีย

ทิศใต้ ติดกับมหาสมุทรอินเดีย มีน่านน้ำสำคัญ คือ ทะเลอาหรับ อ่าวเบงกอล อ่าวเอเดน อ่าวเปอร์เซีย โดยมีคาบสมุทรเดคคาน คาบสมุทรอินโดจีน และคาบสมุทรมาลายู เป็นคาบสมุทรใหญ่

ทิศตะวันตก ติดกับทะเลแดง คลองสุเอซ ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ทะเลดำ เทือกเขาคอเคซัส ทะเลสาบแคสเปียน และเทือกเขายูรัล มีคาบสมุทรสำคัญ คือ คาบสมุทรอาหรับและคาบสมุทรอะนาโตเลียเป็นคาบสมุทรใหญ่



ลักษณะภูมิประเทศ

ทวีปเอเชียมีขนาดใหญ่ที่สุดในโลก จึงมีลักษณะภูมิประเทศแตกต่างกันหลากหลาย สามารถแบ่งได้เป็น 5 เขตใหญ่ๆ ดังนี้

1. **เขตที่ราบต่ำตอนเหนือ** ได้แก่ ดินแดนตอนเหนือของประเทศไทย เรียกว่า **ที่ราบไซบีเรีย** มีโครงสร้างหินเก่า เรียกว่า **แอ่งการาซัลด์** เป็นที่ราบขนาดใหญ่ มีอาณาเขตกว้างขวาง ประกอบไปด้วยแม่น้ำออบ แม่น้ำเยนิเซ และแม่น้ำลีนา บริเวณนี้มีประชากรอาศัยอยู่น้อยเพราะอากาศหนาวเย็นจัด ทำการเพาะปลูกได้น้อย

2. **เขตที่ราบลุ่มแม่น้ำ** ได้แก่ ดินแดนลุ่มแม่น้ำขนาดใหญ่ของทวีปที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก ที่ราบเหล่านี้จะอยู่กระจายไปตามภูมิภาคต่างๆ ดังนี้

1) **เอเชียใต้** มีที่ราบลุ่มแม่น้ำสำคัญ คือ ที่ราบลุ่มแม่น้ำสินธุในประเทศปากีสถาน ที่ราบลุ่มแม่น้ำคงคา และที่ราบลุ่มแม่น้ำพรหมบุตรในประเทศอินเดียและบังกลาเทศ

2) **เอเชียตะวันออกเฉียงใต้** มีที่ราบลุ่มแม่น้ำสำคัญ คือ ที่ราบลุ่มแม่น้ำสาละวินและแม่น้ำอิรวดีในสหภาพพม่า ที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาในประเทศไทย ที่ราบลุ่มแม่น้ำโขงในประเทศกัมพูชาและเวียดนาม

3) **เอเชียตะวันออก** มีที่ราบลุ่มแม่น้ำสำคัญ คือ ที่ราบลุ่มแม่น้ำหวางเหอ ซีเกียง และแยงซีเกียงในประเทศจีน

4) **เอเชียตะวันตกเฉียงใต้** มีที่ราบลุ่มแม่น้ำสำคัญ คือ ที่ราบลุ่มแม่น้ำไทกริส-ยูเฟรทีสในประเทศอิรัก

3. **เขตเทือกเขาสูงตอนกลางทวีป** เป็นเขตเทือกเขาค้นใหม่ เทือกเขาสูงเหล่านี้ส่วนใหญ่แยกออกจากจุดรวมที่เรียกว่า **ปามิร์นอต (Pamir Knot)** แปลว่า หลังคาโลก ซึ่งจากจุดรวมปามิร์นอตนี้มีเทือกเขาสูงแยกออกไปทางทิศตะวันตกและทิศตะวันออก ดังนี้



1) **เทือกเขาที่แยกไปทางทิศตะวันออก** ได้แก่ เทือกเขาหิมาลัย เทือกเขาอาระกันโยมา บางส่วนเป็นแนวต่อเนื่องเข้าสู่ประเทศจีน ได้แก่ เทือกเขาคุนลุน เทือกเขาฮัลดินตัก เทือกเขานานชาน และบางส่วนเป็นแนวไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ เทือกเขาเทียนชาน เทือกเขาอัลไต เทือกเขาคินแกน เทือกเขาซาโบลอนอย เทือกเขาสตาโนวอย และเทือกเขาโกลีมา

2) **เทือกเขาที่แยกไปทางทิศตะวันตก** มีเทือกเขาสำคัญแยกออกเป็น 2 แนว คือ แนวที่ไปทางเหนือ ได้แก่ เทือกเขาฮินดูกูช เทือกเขาเอลบูร์ซ แนวที่ไปทางใต้ ได้แก่ เทือกเขาสุไลมาน เทือกเขาซากรอส ซึ่งเข้าไปในประเทศตุรกี คือ เทือกเขาปอนดิกทางตอนเหนือและเทือกเขาเทาร์สทางตอนใต้

4. **เขตที่ราบสูงตอนกลางของทวีป** เป็นที่ราบสูงอยู่ระหว่างเทือกเขา ได้แก่ ที่ราบสูงทิเบตที่มีความสูงมากที่สุดในโลก อยู่ระหว่างเทือกเขาหิมาลัยกับเทือกเขาคุนลุน ที่ราบสูงยูนนานทางตอนใต้ของประเทศจีน และที่ราบสูงดากลามากัน ที่มีลักษณะเหมือนแอ่ง อยู่ระหว่างเทือกเขาเทียนชานกับเทือกเขาคุนลุน

5. **เขตที่ราบสูงตอนใต้และตะวันตกเฉียงใต้** เป็นที่ราบสูงหินเก่าขนาดใหญ่ มีความสูงไม่มากเท่ากับที่ราบสูงตอนกลางของทวีป ได้แก่ ที่ราบสูงเดคคานในประเทศอินเดีย ที่ราบสูงอิหร่านในประเทศอิหร่านและอัฟกานิสถาน ที่ราบสูงอะนาโตเลียในประเทศตุรกี และที่ราบสูงอาหรับในประเทศซาอุดีอาระเบีย

นอกจากนั้นทวีปเอเชียยังมีส่วนที่เป็นหมู่เกาะในมหาสมุทรและมหาสมุทรแปซิฟิก ซึ่งมาจากแนวเทือกเขาหิมาลัยที่โค้งลงมาทางใต้เป็นเทือกเขาอาระกันโยมาในประเทศสหภาพพม่า แล้วจมหายลงไปใต้มหาสมุทรอินเดีย บางส่วนโผล่ขึ้นมาเป็นหมู่เกาะอันดามัน หมู่เกาะนิโคบาร์ เกาะสุมาตรา เกาะชวา หมู่เกาะฟิลิปปินส์ ไปจนถึงหมู่เกาะของประเทศญี่ปุ่น หมู่เกาะเหล่านี้เป็นภูเขารุ่นใหม่ที่มีลักษณะเป็นภูเขาไฟทั้งที่ระเบิดแล้วและยังคุกรุ่นอยู่พร้อมที่จะระเบิด เขตนี้มักจะเกิดแผ่นดินไหวและภูเขาไฟระเบิดบ่อยๆ



ลักษณะภูมิอากาศ

ทวีปเอเชียมีลักษณะภูมิอากาศแตกต่างกันมาก นอกจากมาจากความกว้างใหญ่ของทวีปแล้ว ยังมีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภูมิอากาศของทวีปเอเชีย ได้แก่

1. **ที่ตั้ง** ทวีปเอเชียตั้งอยู่ซีกโลกเหนือ จากเส้นศูนย์สูตรจนถึงขั้วโลก ทำให้ทวีปเอเชียมีภูมิอากาศทุกชนิด ตั้งแต่อากาศร้อน อบอุ่น และหนาวเย็น

2. **ขนาด** ทวีปเอเชียมีขนาดกว้างใหญ่มาก มีทั้งเส้นศูนย์สูตร เส้นทรอปิกออฟแคนเซอร์ และเส้นอาร์กติกเซอร์เคิล ลากผ่าน จึงมีอากาศแตกต่างกันมาก

3. **ความใกล้-ไกลทะเล** ดินแดนที่อยู่ใกล้แม่น้ำจะมีความชุ่มชื้น ฝนตกมากกว่าบริเวณภายในทวีปที่อยู่ห่างไกลจากพื้นน้ำ ทำให้อิทธิพลของพื้นน้ำไม่สามารถเข้าไปภายในทวีปได้ ลักษณะอากาศจึงรุนแรง ฤดูร้อนอากาศร้อนจัด ฤดูหนาวอากาศหนาวจัด และมีความแตกต่างของอุณหภูมิระหว่างฤดูร้อนกับฤดูหนาวมาก

4. **ความสูงต่ำของพื้นที่** เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศของทวีปเอเชียมีระดับความสูงต่ำแตกต่างกันมาก ทำให้มีลักษณะอากาศแตกต่างกัน ซึ่งทุกๆ ระดับความสูง 180 เมตร อุณหภูมิจะลดลง 1 องศาเซลเซียส จึงทำให้ลักษณะภูมิอากาศแตกต่างกันไปด้วย ทั้งๆ ที่อยู่ใกล้จุดเดียวกัน

5. **ลมประจำที่พัดผ่าน** ทวีปเอเชียมีลมประจำที่พัดผ่าน ได้แก่

1) **ลมประจำฤดู** คือ ลมมรสุม ซึ่งมีอิทธิพลต่อทวีปเอเชียมาก เช่น ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ทำให้ฝนตกและนำความชุ่มชื้นมาให้ ส่วนลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือนำความหนาวเย็นและแห้งแล้งมาให้



2) พายุหมุน เช่น ลมไต้ฝุ่นที่ก่อตัวในมหาสมุทรแปซิฟิก พายุไซโคลนที่ก่อตัวในมหาสมุทรอินเดีย เป็นต้น

6. กระแสน้ำ ในมหาสมุทรแปซิฟิกมีกระแสน้ำเย็นโอยาชิไหลผ่านชายฝั่งตะวันตกของประเทศญี่ปุ่น และมีกระแสน้ำอุ่นกุโรชิโวลไหลผ่านชายฝั่งตะวันออกของประเทศ ซึ่งอิทธิพลของกระแสน้ำทำให้ชายฝั่งตะวันออกของญี่ปุ่นมีอากาศอบอุ่นกว่าชายฝั่งตะวันตก



เขตภูมิอากาศ

ทวีปเอเชียมีลักษณะภูมิอากาศแตกต่างกันมาก จำแนกได้ 11 เขต ดังนี้

เขตอากาศ	บริเวณ	ลักษณะสำคัญ	พืชพรรณธรรมชาติ
1. เขตภูมิอากาศแบบป่าดิบชื้น (แบบเขตร้อนชื้น)	ระหว่างละติจูด 10 องศาเหนือถึง 10 องศาใต้ ได้แก่ ภาคใต้ของไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ บรูไน อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์	มีอุณหภูมิสูงตลอดปี มีความแตกต่างของอุณหภูมิระหว่างกลางวันและกลางคืนไม่มากนัก ฝนตกตลอดปี มีปริมาณฝนเฉลี่ยมากกว่า 80 นิ้วต่อปี	เป็นป่าดิบชื้นใบเขียวชุ่มตลอดปี ต้นไม้ขึ้นหนาแน่นและไม่ผลัดใบ บริเวณปากแม่น้ำและชายฝั่งทะเลเป็นป่าชายเลน
2. เขตภูมิอากาศแบบมรสุมเขตร้อน	อยู่เหนือละติจูด 10 องศาเหนือขึ้นไป ได้แก่ บริเวณคาบสมุทรอินเดียและคาบสมุทรอินโดจีน	มีการเปลี่ยนแปลงของฤดูกาล เห็นได้ชัดเจน มีฤดูแล้งและฤดูฝนสลับกันประมาณปีละ 6 เดือน	เป็นป่าไม้ผลัดใบเขตร้อน ป่าโปร่งและต้นไม้เล็กกว่าป่าเขตร้อนชื้น เช่น ไม้สัก ไม้ประดู่ ไม้จันทน์ เป็นต้น
3. เขตภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้าเมืองร้อนหรือสะวันนา	บริเวณตอนกลางของอินเดีย พม่า และคาบสมุทรอินโดจีน	อากาศคล้ายเขตร้อนชื้น แต่มี 2 ฤดู ได้แก่ ฤดูแล้งกับฤดูฝน ปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าอากาศแบบมรสุมเขตร้อน	เป็นป่าพุ่ม คือ ป่าเบญจพรรณ ลึกเข้าไปตอนในมีทุ่งหญ้าสูง
4. เขตภูมิอากาศแบบอบอุ่นชื้น	บริเวณตะวันออกของจีน ภาคใต้ของญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ฮังกง ตอนเหนือของอินเดีย ลาว และเวียดนาม	มีอากาศอบอุ่นชื้น ฤดูหนาวอากาศค่อนข้างหนาว ฤดูร้อนอากาศอุ่น และฝนตกในฤดูร้อน	เป็นป่าไม้ผลัดใบ เช่น ไม้โอ๊ค เมเปิ้ล เป็นต้น และไม้สนที่ไม่ผลัดใบเขียวชุ่มตลอดปี
5. เขตภูมิอากาศอบอุ่นชื้นภาคพื้นทวีป	บริเวณตะวันออกเฉียงเหนือของจีน (แมนจูเรีย) เกาหลีเหนือ ภาคเหนือของญี่ปุ่น และภาคตะวันตกเฉียงใต้ของไซบีเรีย	มีอากาศร้อนในฤดูร้อน และหนาวจัดในฤดูหนาว มีความแตกต่างระหว่างอุณหภูมิมาก ฝนตกน้อย	เป็นป่าไม้ใบกว้างผลัดใบและป่าสน ลึกเข้าไปเป็นทุ่งหญ้าสามารถเพาะปลูกข้าวโพด ข้าวสาลี และเลี้ยงสัตว์พวกโคนมได้



เขตอากาศ	บริเวณ	ลักษณะสำคัญ	พืชพรรณธรรมชาติ
6. เขตภูมิอากาศแบบ ทุ่งหญ้ากึ่งทะเลทราย แถบอบอุ่น	บริเวณภาคตะวันตกของ คาบสมุทรอาหรับ ตอน กลางของตุรกี ตอนเหนือ ของอิหร่าน มองโกเลีย และตะวันตกเฉียงเหนือ ของจีน	มีอากาศรุนแรง ในฤดูร้อน อากาศร้อนจัด อุณหภูมิสูง ฤดูหนาวอากาศหนาวจัด อุณหภูมิต่ำมาก มีฝนตก บ้างเล็กน้อยในฤดูใบไม้ผลิ และฤดูร้อน	เป็นทุ่งหญ้าสั้นๆ เรียกว่า สเตปป์ ใช้เลี้ยงสัตว์ บางแห่ง มีการชลประทานก็สามารถ ปลูกข้าวสาลี ข้าวฟ่าง และ ฝ้ายได้
7. เขตภูมิอากาศแบบ ทะเลทราย	บริเวณคาบสมุทรอาหรับ ทะเลทรายโกปี ทะเล ทรายธาร์ ที่ราบสูงทิเบต และที่ราบสูงอิหร่าน	มีความแตกต่าง ของ อุณหภูมิระหว่างกลางวัน กับกลางคืนและระหว่าง ฤดูร้อนกับฤดูหนาวมาก ปริมาณฝนตกน้อยมาก ประมาณ 10 นิ้วต่อปี	มีพืชพรรณธรรมชาติน้อย นอกจากบริเวณโอเอซิส มี พืชทะเลทรายขึ้นบ้าง เช่น อินทผลัม ตะบองเพชร เป็นต้น ชายขอบทะเลทราย มีทุ่งหญ้าสลับกับป่าโปร่ง
8. เขตภูมิอากาศแบบ เมดิเตอร์เรเนียน	บริเวณชายฝั่ง ของ ประเทศตุรกี เลบานอน ซีเรีย อิสราเอล และตอน เหนือของอิรัก	ฤดูร้อนอากาศร้อนแห้ง แล้ง ฝนตกในฤดูหนาว เนื่องจากได้รับอิทธิพล ของลมตะวันตกซึ่งพัดมา จากทะเล	เป็น พื ช พ ร ณ แบบ เมดิเตอร์เรเนียนเป็นไม้พุ่ม ต้นขนาดเล็ก มีหนามและทน ต่อความร้อนแห้งแล้งได้ดี เช่น ไม้เลื้อย พืชเพาะปลูก ได้แก่ ส้ม องุ่น มะกอก เป็นต้น
9. เขตภูมิอากาศแบบ ไทกา (กึ่งขั้วโลก)	บริเวณเขตไซบีเรียของ รัสเซีย	มีฤดูหนาวที่หนาวเย็นและ ยาวนาน ส่วนฤดูร้อนมี อากาศอบอุ่น แต่เป็นช่วง เวลาสั้น มีฝนตกในรูปหิมะ	เป็นป่าสนที่เรียกว่า ไทกา
10. เขตภูมิอากาศแบบ ทุนดรา (ขั้วโลก)	บริเวณชายฝั่งมหาสมุทร อาร์กติก ตอนเหนือสุด ของดินแดนไซบีเรียใน รัสเซีย	มีฤดูหนาวที่ยาวนานมาก และหนาวจัดมาก หิมะ ปกคลุมตลอดปี ไม่มีฤดู ร้อน	เป็นทุ่งหญ้าเขตหนาว เรียก- ว่า ทุนดรา ได้แก่ ตะไคร้น้ำ มอส เฟิร์น และไลเคน
11. เขตภูมิอากาศแบบที่ สูง	เขตภูเขาสูงตอนกลางของ ทวีป เช่น เทือกเขา หิมาลัย เทือกเขาฮินดูกูช เทือกเขาคุนลุน ที่ราบสูง ทิเบต เป็นต้น	บริเวณที่สูงอุณหภูมิจะลด ลงตามระดับความสูงใน อัตราเฉลี่ยประมาณ 1 องศาเซลเซียสต่อความสูง 180 เมตร จึงมีหิมะ ปกคลุมและอากาศหนาว เย็นแบบขั้วโลก แม้ว่า ยอดเขาสูงบางแห่งจะอยู่ ในเขตร้อน	เป็นพืชพรรณเหมือนกับเขต ทุ่งหญ้าเขตหนาว ได้แก่ หญ้า มอส ตะไคร้ ไลเคน พืชพรรณขนาดใหญ่ขึ้นไม่ได้

แนะนำหนังสือดี



NEW สรุปเข้ม
สังคมศึกษา ม.1



1413102100



สัญลักษณ์แห่งคุณภาพทางวิชาการ



9 789744 126504

ราคา 75 บาท